

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus sööda turuleviimise ja kasutamise kohta”

KOM(2008) 124 lõplik — 2008/0050 (COD)

(2009/C 77/21)

18. märtsil 2008 otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 37 ja artikli 152 lõikele 4 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus sööda turuleviimise ja kasutamise kohta”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 2. septembril 2008. Raportöör oli Frank Allen.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 447. istungjärgul 17.–18. septembril 2008 (17. septembri istungil) ühehäälselt vastu järgmise arvamuse.

1. Järeldused ja soovitusused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab kõnealust komisjoni määruse ettepanekut.

1.2 Komitee tervitab ettepanekut, mille artikli 4 punktis 1 ja artikli 5 punktis 1 täpsustatakse, et söödahügieeni määruse asjaomaseid artikleid ja toidualaste õigusnormide määrust kohaldatakse nii lemmikloomatoidu kui ka toiduloomade sööda suhtes.

1.3 On oluline, et järelevalveasutustel oleks märgistuse tõele vastavuse kontrollimiseks juurdepääs kogu teabele, mis puudutab turule viidud sööda koostist või märgitud omadusi.

1.4 Söödakäitlejad, kes viivad esimesena sööda ELi turule ja kes kasutavad väljastpoolt ELi imporditud sööta või söödatoorainet, peavad tagama, et imporditud kaup oleks vastavuses samade eeskirjadega, millele peavad vastama ELi pärit ained. Järelevalveasutustel peab olema võimalik seda kontrollida.

1.5 Tuleb tagada, et lemmikloomatoidu märgistusel osutatud tasuta telefoninumbril vastav inimene oleks piisavalt kvalifitseeritud klientide päringutele vastamiseks ja et nende päringutega tegeledaks kiiresti.

1.6 Kõigil juhtudel tuleb kohaldada artikli 17 punkti 1 alapunkte a) ja b). See tähendab, et segajõusööda märgistusel peab alati olema märgitud selle looma kategooria, kellele sööt mõeldud on, ja sööda õige kasutamise juhised.

2. Sissejuhatus

2.1 Praegu reguleerib söödatoorainete ja segajõusööda ringlust viis nõukogu vana direktiivi ja umbes 50 muutvat või rakendavat õigusakti. Kõnealused õigusaktid on äärmiselt haju-

tatud ning sisaldavad mitmeid ristviiteid, mis muudavad raskeks nende ühese mõistmise ja rakendamise eri liikmesriikides. Näiteks on kaks liikmesriiki kohaldanud direktiivi erinevalt seoses D3-vitamiini lubatud tasemega segajõusöödas.

2.2 Segajõusööda kaubandus liikmesriikide vahel ulatub ainult 2,6 %-ni toodangust, mis viitab võimalikele kaubandustõketele ja järjepidevuse puudumisele olemasolevate direktiivide kohaldamises.

2.3 Tuleb märkida, et 2005. aastal tootsid ELi 25-s liikmesriigis 5 miljonit karjakasvatajat piima, sealiha, kanaliha, loomaliha ja vasikaliha koguväärtuses 129 miljardit eurot. Segajõusööta osteti 37 miljardi väärtuses. ELi söödatööstus (v.a lemmikloomatoid) pakub otseselt tööd 100 000 inimesele umbes 4 000 ettevõttes.

2.4 Kvantiteedi mõistes moodustab kasutatud söödast 48 % põllumajandusettevõtetes toodetud koresööt, nt rohi, silo, hein, mais jne. 32 % söödast on ostetud segajõusööt.

2.5 Umbes 62 miljonis ELi majapidamises on lemmikloomad. ELi lemmikloomatoiduturu käivet hinnatakse 9 miljardi euro suuruseks aastas ja see pakub otseselt tööd 21 000 inimesele.

2.6 Märgistus on kasulik jõustamise, jälgitavuse ja järelevalve eesmärgil ning selleks, et anda kasutajatele teavet.

2.7 On väljendatud muret, et lemmikloomatoidu märgistamist puudutavad kehtivad õigusaktid võivad kasutajat lemmikloomatoidu kvaliteedi ja selles sisalduvate koostisosade loomu osas eksitada.

3. Loomasööda määratlus

3.1 Loomasööt jaguneb nelja kategooriasse:

- a) söödatoorained, mida võib loomadele otse sööta, nt rohi või vili, ja söödatoorained, mida võib lisada segajõusööda hulka;
- b) söödalisandid — ained, nt mikroorganismid või preparaadid (v.a söödatoorained ja eelsegud), mis lisatakse sihilikult söödale teatud eesmärgi saavutamiseks;
- c) segajõusööt — täissöödana või täiendsöödana loomade söötamiseks ette nähtud, söödalisanditega või söödalisanditeta söödatoorainete segu;
- d) ravimsööt — sööt, mis sisaldab loomadele söötamiseks mõeldud edasist töötlemist mittevajavaid veterinaarmeditsiinilisi tooteid.

3.2 Söödatoorained ja segajõusööt on kõige põhilisem kasutatav sööt.

4. Komisjoni ettepanek

4.1 Kõnealune ettepanek on osa komisjoni käimasolevast lihtsustamise programmist. See on kooskõlas komisjoni parema õigusloome poliitika ja Lissaboni tegevuskavaga.

4.2 Praegu jagunevad söödaturgu, sh lemmikloomatoiduturu käsitlevad üldeeskirjad vastavalt söödatüübi järgi mitme direktiivi vahel. Näiteks on olemas direktiiv 79/373/EMÜ segajõusööda kohta ja direktiiv 93/74/EMÜ, millega kehtestatakse eritoitmiseks mõeldud söötade (dieetsööt) ringlemise eeskirjad. Direktiivis 96/25/EÜ esitatakse loomasööda ringlemise ja kasutamise üldeeskirjad ning direktiivis 82/471/EMÜ kehtestatakse teatavate loomasöötadena kasutatavate toodete (biovalgud) turustamistingimused. Kõnealuse määruse ettepanekuga ühtlustatakse, lihtsustatakse, ajakohastatakse ja uuendatakse eelnimetatud sätteid.

4.3 Transmissiivsete spongioossete entsefalopaatiate (TSE) määrusega (999/2001) keelatakse sööta toiduloomadele lihakondijahu. Loomsete kõrvalsaaduste määruuses (1774/2002) sätestatakse nende toodete loomadele söötamise tingimused. Geneetiliselt muundatud toidu ja sööda määruuses (1829/2003) kehtestatakse geneetiliselt muundatud sööda kasutamise tingimused. Söödahügieeni määruuses (183/2005) keskendutakse sööda tootmise protsessi turvalisuse tagamisele. Nimetatud määrusi, mis on loodud toiduohutuse uue integreeritud lähene-

misviisi „talust toidulauale” alusel, kõnealuse ettepanekuga ei muudeta.

4.4 Uue määruse ettepaneku üldeesmärk on olemasolevad söödatoorained ja segajõusööda ringlemist ja märgistamist käsitlevad direktiivid konsolideerida, läbi vaadata ja ajakohastada.

4.5 Kohaldatakse subsidiaarsuse põhimõtet, kuna ettepanek ei kuulu ühenduse ainupädevusse. Ettepanek on kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega, kuna sellega ühtlustatakse loomasööda turustamise ja kasutamise õigusraamistikku.

4.6 Ettepanekuga kaotatakse ebavajalikud ja ebatõhusad märgistamiskohustused. Selles tehakse ettepanek, et märgistusel esitatava teabe nõuded oleksid samad, mis toidu puhul. Uue eeskirja järgi ei oleks enam nõuet näidata kõigi toorainete protsenti, vaid märkida ainult toorained nende täpses kaalujärjekorras. Praegu peavad kõik toiduloomade segajõusöötades kasutatavad toorained olema märgitud protsendina kogukaalust, aga lubatud on 15 %-ne ebatäpsus. Põllumajandustootja ei saa tege-likku ülevaadet protsendilisest koostisest. Uue ettepaneku kohaselt võib tootja protsendi vabatahtlikult märgistusele panna, aga see peab olema siis täpne. Lisaks tuleb tooraine täpne kaaluprotsent märkida siis, kui söödatooraine on segajõusööda märgistusel esitatud rõhutatud kirjas. Samuti võib põllumajandustootja taotleda sööda koostise kohta täiendavat teavet lisaks tooraine kahanevale kaalujärjekorrale ning tootja võib selle andmisest keelduda vaid juhul, kui ta peab selleks avaldama oma ärisaladusi.

4.7 Märgistusel peab olema selgelt osutatud selle söödakäitleja nimi, kes segajõusööda esimesena ELi turule viis.

4.8 Igasugune vabatahtlikult märgistusel avaldatud teave peab olema täpne ja kasutajale arusaadav.

4.9 Komisjonil on kohustus hallata ja ajakohastada nende ainete loetelu, mille turuleviimine on keelatud. Lisaks võib komisjon võtta vastu suuniseid, mis selgitavad vahet söödatooraine, söödalisandite ja ravimsööda vahel.

4.10 Turuleviimise-eelse loa nõue peab olema võrdeline ohu suurusega, tagamaks, et uued söödatoorained oleksid nende õigeks kasutamiseks asjakohaselt täpsustatud. Toiduohutuse uus integreeritud lähenemisviis „talust toidulauale” (määrus 178/2002) võimaldab vähendada ohutult nimetatud valdkonna bürokraatiat. Ei ole põhjendatud, et kõik biovalgud ja uued söödatoorained peavad läbima turuleviimise-eelse loa menetluse.

4.11 Suund on tarnida rohkem kaastooteid söödaportsjonite jaoks, kuna tugevneb põhiteraviljade konkurents sööda, toidu ja kiütuse vahel. Nende ainete alakasutus on tingitud selge toote-teabe puudumisest.

4.12 Tehakse ettepanek, et kõik sidusrühmad (ja kasutajad) kaasataks sellise söödatoorainete kataloogi loomisse, mis oleks kõikehõlmavam ja paremini turuarenguga kohandatud kui praegune direktiivis sisalduv puudulik nimekiri. Sidusrühmi tuleks julgustada valmistama vabatahtliku märgistamise raames ette ühenduse eeskirjad märgistamise heade tavade kohta — üks koodiks lemmikloomatoidu kohta ja teine toiduloomade sööda kohta. Komisjon kaasatakse ühenduse vabatahtliku kataloogi ja eeskirjade väljatöötamise nõuandja ja lõpliku kinnitajana (kaasregulatsioon).

4.13 Söödalisandite märgistamine peaks olema üldiselt kohustuslik ainult tundlike lisandite puhul. Meeldetuletus tuleks märgistusele lisada vabatahtlikkuse alusel ja kooskõlas sidusrühmade koostatud heade tavade eeskirjadega, mis on kaasregulatsiooni korras heaks kiidetud.

4.14 Lemmikloomatoidu puhul on eesmärk parandada lemmikloomatoidu märgistuste asjakohasust, lihtsustada ostmist ning vältida eksitavaid märgistusi. Iga toidualast kaebust peab olema võimalik teaduslikult kontrollida. Vastavalt artiklile 19 peab lemmikloomatoidu märgistusel olema tasuta telefoninumber, et võimaldada kliendil saada teavet kategooriatesse jaotatud toidulisandite ja söödatoorainete kohta.

4.15 Eritoitmiseks mõeldud sööta võib sellisena turustada vaid juhul, kui ta täidab oma väidetavaid peamisi toiteomadusi, on lubatud ning lisatud nimekirja, mis on loodud vastavalt artiklile 10. Artikli 13 punkti 3 kohaselt ei tohi sööda märgistuses või esitluses väita, et see väldib või ravib teatud haigust või tervendab sellest.

4.16 Sööda märgistus ja esitusviis ei tohi kasutajat eksitada. Kohustuslikud märgistuse üksikasjad peavad olema esitatud täielikult ja pakendil hästinähtaval kohal.

4.17 Märgistuse üksikasjade eest vastutab söödakäitleja, kes sööda esimesena ELi turule viib. Ta peab samuti tagama koostisainete olemasolu ja koostise vastavuse.

5. Üldised märkused

5.1 Toidu- ja söödaohutuse tase on tänu üldistele toidualastele õigusnormidele ja söödahügieeni määrusele ning nende rakendusmeetmetele märkimisväärselt paranenud. Parandatud

jälgitavuse süsteem, st ohuanalüüsi ja kriitiliste kontrollpunktide (HACCP) süsteemi juurutamine, söödasektoris tagab parema üldise söödaohutuse.

5.2 Oluline on, et pakutud muudatused ei ohustaks toidu-loomi puudutavaid ohutusstandardeid.

5.3 Söödakäitlejad peavad esitama ametiasutustele igasugust teavet, mida neilt nõutakse eeskirjade nõuetekohaseks järgimiseks.

5.4 Tavaliselt on väga tervitatav halduskoormuse vähendamine, sest paljud valdkonnad on paberimajanduse nõuete osas ülereguleeritud.

5.5 Mitte mingil juhul ei tohi kunagi lubada liha- ja kondijahu söötmist mäletsejatele toiduloomadele. Hetkel keelatakse TSE määruises (999/2001) liha- ja kondijahu söötmine mäletsejalistele. Liha- ja kondijahu võib kasutada lemmikloomatoidus. Käesolev määrus ei paku liha- ja kondijahu kasutamisega seoses mingeid muudatusi, kuna küsimus ei kuulu selle kohaldamisalasse. Kõnealust teemat tuleks käsitleda muuks otstarbeks kui inimtoiduks ettenähtud loomsete kõrvalsaaduste sanitaareeskirju reguleeriva määruse arutamise raames.

5.6 Segajõusööda tootmine toimub harilikult selle koha läheduses, kus loomi kasvatatakse. Seega tootmisvahendid asuvad tihti maapiirkondades, kus muud tööhõivevõimalused on piiratud. Loomasööda põllumajandusettevõtetesse transportimisega seoses peaksid olema kohalikud jaotussüsteemid, mis kaotaksid veoautode pikamaasõitude vajaduse ja vähendaksid seega kasvuhoonegaaside heitkoguseid.

5.7 Komisjon rõhutab, et ELi siseselt toimub väga vähe segajõusöödaga kauplemist, ja leiab, et uus määruse ettepanek parandaks konkurentsi, julgustades suuremat ELi-sisest segajõusöödaga kauplemist.

6. Konkreetsete märkused

6.1 Komitee tervitab üldiselt ettepanekut lihtsustada, ühtlustada ja parandada loomasööda sektori haldustõhusust.

6.2 Uue määruse ettepanek annab söödakäitlejatele palju vabadust ja paneb neile ka palju vastutust. Artikli 12 punktis 1 sätestatakse, et sööda valmistaja vastutab märgistusandmete eest, tagab nende esitamise ja sisulise õigsuse ning täidab käesolevast määrusest ja teistest asjaomastest määrustest, nt 183/2005, 178/2002 ja 1831/2003, tulenevad kohustused. Määrusega

88/2004 kehtestatakse üldeeskirjad eeskirjadega vastavuse ametlikuks kontrollimiseks ning Toidu- ja Veterinaaramet tagab nende järjepideva kohaldamise. Söödakäitlejad, kes viivad esimesena ELi turule väljastpoolt ELi imporditud sööda, on kohustatud asjaomasel viisil tagama, et imporditud kaup vastaks samadele standarditele kui ELis pärinev kaup.

6.3 Sellise suure oma tegevuse reguleerimise vastutuse andmine sööda valmistajatele tähendab, et kui tekib tõsine probleem mürgiste ainetega saastatud või loomakasvatusele või keskkonnale kahjuliku söödaga, eelkõige uute söötade valdkonnas, siis võib toiduloomade kasvatamise sektoris tekkida suur kahju enne, kui võetakse olukorra parandamiseks asjakohaseid meetmeid. Kui tootjal ei ole piisavalt rahalisi vahendeid probleemiga tegelemiseks, siis võivad tekkida veelgi suuremad probleemid.

6.4 Loomasööta ostev põllumajandustootja vajab asjaomast kaitset katastroofi puhul, mis tekib rahaliste, sotsiaalsete või majanduslike kahjude tagajärjel. Seetõttu tuleks nimetatud aspekte arvestada eraldi õigusraamistikus ning vastavalt aruandele, mille komisjon esitas Euroopa Parlamendile ja nõukogule kehtivate õigusnormide, süsteemide ja tavade kohta liikmesriikides ja ühenduse tasandil seoses vastutusega toiduaine- ja

söödasektoris ning teostatavate finantstagatissüsteemide kohta (¹).

6.5 Nimetatud valdkonnas tuleb järgida ettevaatuspõhimõtet, kuna varem on tehtud väga tõsiseid vigu.

6.6 On ebatõenäoline, et ELi-sisene toiduloomade segajõu-söödaga kauplemine kasvab märkimisväärselt, sest kliendid eelistavad kaubelda kohalike söödakäitlejatega. See olukord võib muutuda, kui rahvusvahelised ettevõtted peaksid loomasööda-sektoris võtma suure osa oma kontrolli alla.

6.7 On oht, et rahvusvahelised ettevõtted püüavad kontrollida loomasööda sektori suuri osasid ja vähendada seega konkurentsi. Kui see juhtuks, siis võiks see viia söödaveskite arvu märkimisväärse vähenemiseni ja suurema ELi-sisese kauplemiseni. See ei tähenda, et turg muutub konkurentsivõimelisemaks.

6.8 Mis puutub lemmikloomatoitu, siis vajavad lemmikloomade omanikud asjaomast nõu selle kohta, milline on parima kvaliteediga toit nende lemmiklooma jaoks, mitte nimekirja koostisainetest. Oluline on märkida ka õiged kogused teatud loomade jaoks ja see, kas tegemist on täis- või täiendsöödaga.

6.9 Kuna nõudlus valgu järele kasvab kogu maailmas, siis tuleb olulisel määral suurendada investeringuid loomasöödasektori teadus- ja arendustegevusse.

Brüssel, 17. september 2008

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS

(¹) ELT C 246, 20.10.2007, lk 12.